

Пришляк Г. В., Вагнер І.М.

УКРАЇНА І ДР КОНГО: ПАРАЛЕЛІ ПОДАТКІВ ТА ОБЛІКУ

У статті розкрито економічні показники України та Демократичної Республіки Конго. Виокремлено основні податки, які сплачують до бюджету суб'єкти підприємництва у ДР Конго. Проведено паралель між основними податками, які сплачують українські та конголезькі підприємці, виділено спільні та відмінні риси між цими податками. Значну увагу приділено особливостям сплати ввізного мита у обох країнах. Розкрито сутнісні характеристики бухгалтерської системи у ДР Конго, авторами зазначено, що важливим поштовхом для розвитку бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами у ДР Конго стала реалізація договору OHADA.

Ключові слова: бухгалтерський облік, податкова система, податок на прибуток, податок на додану вартість, податок з доходів фізичних осіб, ввізне мито.

Постановка проблеми. Із поширенням глобалізаційних тенденцій позиція неприєднання та протесту в Африці змінилась: розпочалася ера виходу Африки на міжнародну арену. Цей якісно новий етап впливає і на відносини континенту з Україною.

За останні роки Африканські країни значно зміцнили свої позиції на політичній арені світу. Активізувалась участь африканських держав у міжнародних відносинах як на континенті, так і поза його межами [1]. Цим фактом варто скористатись Україні, адже одним із напрямків зовнішньоекономічної політики України є розвиток торговельних відносин із країнами Африканського континенту [2].

На сьогоднішній день, актуальним завданням Міністерства економіки та розвитку і Міністерства аграрної політики України є створення умов для виходу українських експортерів на світові ринки, у тому числі, ринки Африканського регіону. Існує об'єктивна необхідність розширювати договірно-правову базу двосторонніх відносин, активізувати вже існуючі напрямки співробітництва та розширювати можливості на нових ринках, що існують.

Згідно з даними Державної служби статистики України частка товарообігу України з країнами Африки у зовнішньому торговельному балансі у 2015 році збільшилась на 0,5 % і склала 5,8 %.

У 2015 році товарообіг України з країнами Африки скоротився на 23,7 % у порівнянні з 2014 роком, та склав 4,41 млрд дол. США. Позитивне сальдо на користь України склало 3,2 млрд дол. США.

Крім того, існує тісна співпраця України та африканського континенту щодо здобуття вищої освіти на наших теренах. За останні роки спостерігається суттєве зростання студентів, зокрема з ДР Конго.

Усе вищеперелічене, викликало об'єктивну необхідність у дослідженні особливостей бухгалтерського та податкового законодавства ДР Конго для проведення паралелей з Українським бухгалтерським та податковим законодавством, що підвищить ефективність та якість співпраці між цими державами та буде актуальним при викладанні дисциплін на економічних спеціальностях у вищих навчальних закладах для конголезьких студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку бухгалтерського обліку та податкової системи постійно знаходиться в центрі уваги багатьох науковців, серед яких слід відзначити О. Бородкіна, Ф. Бутинця, С. Голова, В. Гетьмана М., Дем'яненка, Г. Кірейцева, А. Кузьмінського, М. Кужельного, О. Кундрі-Висоцької, В. Лінника, С. Николаєву, П. Савлука, В. Сопка, Я. Соколова, М. Чумаченка, В. Швеця та інших. Кожен з них має свою особисту точку зору на перспективу розвитку напрямів регламентації та реформування бухгалтерського обліку та податкової системи.

Щодо питань розвитку взаємовідносин з Африканськими країнами, то значну увагу цій проблематиці приділяє Міністерство економічного розвитку і торгівлі та Міністерство аграрної політики та продовольства України. Щодо питань податкового обліку у ДР Конго більшість публікацій підготовлені міжнародними

© Пришляк Галина Володимирівна, к.е.н., викладач кафедри обліку і аудиту ДВНЗ «Університет банківської справи» Львівський навчально-науковий інститут, м.Львів, тел.: +380982346310, e-mail: pryshlyak.halyna@gmail.com

Вагнер Ірина Михайлівна, к.е.н., старший викладач кафедри обліку і аудиту ДВНЗ «Університет банківської справи» Львівський навчально-науковий інститут, м.Львів, тел.: +380673705343, e-mail: vim280707@meta.ua

або конголезькими аудиторськими компаніями, деякі з них є у посиланнях до цієї статті. Проте саме питання порівняння обліку податків України та ДР Конго досліджується вперше.

Формулювання цілей статті. Основним завданням статті є порівняння та аналіз бухгалтерської та податкової системи України та ДР Конго з метою виявлення нових горизонтів для співпраці.

Опис основного матеріалу дослідження. Демократична Республіка Конго – одна з найбільших в Африці держав як за територіальним, так і демографічним виміром. Аналізуючи основні економічні показники України та ДР Конго, можна зробити наступні висновки: ВВП України вищий за ВВП ДР Конго більш ніж у 14 разів, однак ВВП на душу населення лише у 1,65 рази. Отже, відповідно до зазначених показників, прослідковуються переваги України, проте, державний борг України становить 17591 млн дол., попри те, що ДР Конго державний борг від'ємний - 6 млн дол., (таблиця 1) [4].

Опис основних результатів дослідження. Розглядаючи бухгалтерський облік та податкову систему України та Демократичної республіки Конго, слід зазначити, що відмінності є досить суттєвими. Так, наприклад, податкова система Конго починає свій розвиток після укладення податкового договору з Бельгією, який набув чинності 18 липня 2012 року. Це і стало поштовхом покращення ведення бізнесу в ДРК.

У серпні 2010 року Президент Республіки підписав указ, який замінив податок з продажів «Impotsurlechiffred'Affaires» (ICA) на податок на додану вартість (ПДВ), що набрав чинності з 1 січня 2012 року.

Таблиця 1
Економічні показники України та ДР Конго у 2016 році

Показники	Україна	ДР Конго
ВВП	354411млндол.	24625млндол.
ВВП на душу населення	8343 дол.	5141 дол
ВВП на грудень 2016 р.	753 млндол.	52 млн дол.
ВВП на грудень 2016 р. на душу населення	18 дол.	11 дол.
Державний борг	203083 млндол.	4687 млндол.
Державний борг на душу населення	4782 дол.	979 дол.
Державний борг в 2016 р.	17591 млндол	6 млндол.

Конголезька податкова система характеризується множинністю податків а саме: прямі податки на доходи; непрямі податки на витрати і податки на капітал (Таблиця 2). Щоб заохотити певний вид бізнесу, держава в цілому надає допомогу в двох формах: у вигляді субсидій і дуже низьких процентних кредитів, або через виключення або скорочення податкових платежів [5].

Таблиця 2

Податки в Демократичній республіці Конго*

Податки в ДРК	Остання ставка	Попередня ставка	Найвища ставка	Найнижча ставка	Одиниці виміру
Корпоративна податкова система	35.00	35.00	40.00	35.00	Проценти
Персональна (особиста) ставка податку на прибуток	30.00	30.00	30.00	30.00	Проценти
Податок з продажу ПДВ	16.00	13.00	16.00	13.00	Проценти
Податок на соціальне забезпечення	12.50	12.50	12.50	12.50	Проценти
Податок на соціальне забезпечення, який сплачує компанія	9.00	9.00	9.00	9.00	Проценти
Соціальне забезпечення працівників	3.50	3.50	3.50	3.50	Проценти

* Складено на основі [5]

Стосовно Української податкової системи нами визначено основні податки, які підприємства сплачують до бюджету (таблиця3).

Аналізуючи особливості податку на додану вартість, слід зазначити, що склад платників податку, база оподаткування та об'єкт оподаткування України та ДРК подібні. В обох країнах база оподаткування ПДВ - це сума, отримана за товари, роботи чи послуги. Що

стосується імпорту, то в Україні базу оподаткування розраховують виходячи з договірної вартості, але не нижчої за ціну придбання. При цьому, ціну придбання слід визначати виходячи із ціни, зазначеної в договорі з нерезидентом, а не з митної, а у ДРК, ПДВ зазвичай нараховується за митною вартістю відповідних товарів, а також мита та імпорتنних витрат.

Таблиця 3
Перелік основних податків в Україні

Назва податку	Ставка
Податок на прибуток	18%
Податок на доходи фізичних осіб	18%
Єдиний соціальний внесок	22%
ПДВ	20%

Ставки ПДВ відмінні від Українських даних по їх розміру подані у таблиці 4. Сплата ПДВ в Україні здійснюється не пізніше 10 днів після граничного терміну подання декларації з ПДВ, тобто в найпоширенішому випадку - до 30 числа наступного місяця. Якщо термін сплати випадає на вихідний день, то платити доведеться в попередній робочий день, а не в наступний після вихідних, як це практикується з поданням звітності. Для сплати ПДВ компанії у Конго повинні реєструватись та до 15 числа кожного місяця подавати декларації у податкові органи, також у республіці як і в Україні діє механізм податкового кредиту та податкового зобов'язання.

Таблиця 4
Ставки ПДВ України та ДР Конго*

ДР Конго	Україна
Стандартна ставка 16%.	Загальна ставка 20%
Ставка 0% від експорту і освоєних операцій	Ставка 0% від експорту
Операції звільненні від ПДВ	Операції звільненні від ПДВ
	Фармацевтична продукція - 7%

* Складено авторами на основі [5]

Розглядаючи податок на прибуток, варто зазначити, що його ставка в Україні 18%. Податок на прибуток, що підлягає сплаті до бюджету, зменшується на суму нарахованого за звітний період податку на нерухоме майно. Крім цього, новий Податковий кодекс більше не визначає періодичність та строки подання декларації з податку на прибуток, а також порядок сплати авансових внесків. З 1 січня 2017 року авансові внески у розмірі 1/12 від суми податку за попередній рік скасовуються.

У ДР Конго ставка податку на прибуток (так звана корпоративна податкова ставка) становить 35%. Ставки податку філій такі ж, як на корпоративні прибутки. Проте витрати, понесені за кордоном, в головному офісі філії не вираховуються в Демократичній Республіці Конго, а також філія несе відповідальність за оподаткування прибутку [6]. Податок на дивіденди, виплачені відсотки, як для резидентів так і для нерезидентів, становлять 20% від доходу.

Розрахунок мита в Україні та ДР Конго схожі, лише диференціюються розмірами ставок на групи товарів. Для прикладу ставки ввізного мита на деякі групи товарів у ДР Конго (Таблиця 5) [6].

Таблиця 5
Ставки ввізного мита на деякі групи товарів у ДР Конго

Приклад товарів	Ставка у %
Хімічна продукція	5
Верстати	
Матеріали для транспортування товарів	
Борошно	10
Агрегати	
Паливно-мастильні матеріали	20
Одяг	
Меблі	
Тютюнові вироби	

Роботодавці у Конго як і в Україні сплачують нарахування на заробітну плату працівників у розмірі 20% від фонду заробітної плати. В Україні ця ставка 22%. Крім того, у ДР Конго є податок на пенсійний капітал. Фінансовий Закон 2016 року ДР Конго містить ще податок в розмірі 10% в розрахунку на пенсійний капітал. Цей податок стосується компаній, які реалізують додатковий пенсійний план на користь працівників певної категорії. Податок сплачується з фактичної виплати пенсії пенсіонеру [6].

Щодо податку з доходів фізичних осіб, тобто утримання із заробітної плати, то в Україні він становить 18% від усієї суми бази оподаткування, незалежно від її розміру, а також є Військовий збір у розмірі 1,5%.

У ДР Конго податок з доходів фізичних осіб розраховується шляхом застосування прогресивної шкали оподаткування. Загальний податок не повинен перевищувати в будь-якому випадку 30% від оподаткованого доходу. Слід зазначити, що існують і інші ставки в залежності від виду діяльності або характеру компенсацій, виплачених в якості винагороди:

- пропорційний (10%): застосовується на вихідну допомогу;
- пропорційний (15%) застосовується на доходи тимчасово зайнятих працівників.

Також у Конго є механізм, подібний до податкової соціальної пільги, у вигляді знижки в розмірі 2% від суми податку на кожного утриманця у сім'ї.

Порівнюючи та аналізуючи податок на майно, нами відмічено, що в Україні платити за свою нерухомість будуть тільки ті власники квартир та будинків, площа яких перевищує 60 та 120 метрів квадратних відповідно (або будинки і

квартири загальною площею в 180 метрів квадратних). Та й сам податок нараховується тільки на площу, яка перевищує вищезгаданий метраж. Ставка податку диференціюється в залежності від місцевості де знаходиться об'єкт нерухомості, та максимальний її розмір 3 % (від мінімальної заробітної плати) на 1 кв. метр. Разом з тим, встановлено й додаткову ставку податку. Так, заможні українці, які є власниками елітної нерухомості, загальна площа якої перевищує 300 кв. метрів для квартири та 500 кв. метрів для приватних будинків, мають додатково сплатити 25000 гривень на рік.

Що до податку на майно у ДР Конго, то він може бути застосований до конструкцій (тобто вілли, квартири та інші будівлі) та земельних ділянок, розташованих в Демократичній Республіці Конго. Платником податку є особа, яка є власником (носієм права власності, зберігання, оренди на 99 років) будівництва на 1 січня податкового року. Як і в Україні, у ДР Конго є перелік об'єктів нерухомості звільнених від сплати цього податку. Податкові ставки варіюються в залежності від характеру майна (вілли, будівлі більші одного поверху, квартир та інших будівель) та місцевості де вони знаходяться.

Для вілл ставки встановлюються на кв. метр площі (між 0,3 і 1,5 дол. США), в той час як для інших об'єктів оподаткування внесок визначається на інклюзивній основі (по підлозі, квартирою, на порожній землі - в Кіншасі норма для одноповерхових квартир становить 75 доларів США).

Слід зазначити, що у ДР Конго існує також, так званий трансфертний податок при передачі будівлі від одного власника до іншого. Ця виплата відбувається за рахунок покупця з реєстраційного збору в розмірі 3% від вартості будівлі для нормального продажу.

Розглядаючи сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в ДРК, слід зазначити, що важливим поштовхом для розвитку бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами у ДР Конго стала реалізація договору ОНАДА (13-14 грудня 2012 року). На підставі цього рішення Міністр фінансів ДРК 21 лютого 2013 року проінформував всі компанії, що працюють в ДРК, про Уніфікований закон з бухгалтерського обліку, що вступить в силу на дві різні дати. Для індивідуальних компаній - з 1 січня 2014 року та їх фінансовий рік починається з цієї дати. Для великих компаній - 1 січня 2015.

Практично, щоб закрити свої рахунки за 2012, 2013 і 2014 фінансові роки, компанії, що

працюють в ДРК, були зобов'язані дотримуватися наступних практичних заходів:

1. Рахунки за 2012 фінансовий рік збереглися відповідно до положень системи обліку ДРК, які були на той час. Річні звіти та податкові декларації, підготовлені і подані з використанням поточної системи обліку ДРК за шаблонами. Ці шаблони призначені виключно для обліку Агентства ДРК та податкового органу.

2. Рахунки за 2013 фінансовий рік збереглися одночасно відповідно до системи обліку ДРК та ОНАДА, щоб дати можливість суб'єктам економічної діяльності узгодити фінансові показники та данні з обох систем обліку.

3. Рахунки за 2014 фінансовий рік і наступні фінансові роки зберігались відповідно до системи обліку ОНАДА.

4. Відповідно на 2015 фінансовий рік, компанії, що працюють в ДРК, вже склали свої перші консолідовані рахунки в рамках бухгалтерського права ОНАДА.

Будь-яке попереднє застосування Єдиного закону про бухгалтерський облік компаніями, що працюють в ДРК, розглядалось як пряме порушення законодавства з бухгалтерського обліку ДРК.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, зацікавленість України у співпраці із африканськими державами, а саме ДР Конго, досить висока, але із відомих геополітичних та економічних причин вона не є чітко артикульованою та оформленою у відповідних нормативно-правових актах; на рівні інституційної співпраці спостерігаємо відносно задовільний рівень залучення нашої держави до співпраці з континентом.

Проте податкове законодавство України і ДР Конго має свої паралелі. Як видно з дослідження, механізми розрахунків, сплати та бази оподаткування є подібними. Диференціація є у більшості по ставках та розмірах податків.

Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти до висновку про те, що розвиток облікової та податкової системи у Республіці Конго розкриває нові горизонти для співпраці з іншими державами, дає можливість полегшити розрахункові відносини між країнами, зменшує податковий тиск на суб'єкти підприємництва та сприяє розвитку економіки країни в цілому.

Саме тому перспективою подальшого дослідження у даному напрямку, на наш погляд, повинен стати детальний аналіз податкової системи ДР Конго в частині ставок на різні види податків, оскільки вони нижче встановлених в Україні. Нами планується вивчення наслідків впливу зниження деяких податкових ставок для України.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сайт журналу «Центр дослідження Африки»: Україна-Африка: інтерес є, стратегії немає. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://african.com.ua>
2. Ринок африканських країн представляє інтерес для українських експортерів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>
3. Вагнер І.М., Пришляк Г.В. Особливості облікової та податкової політики у республіці Конго // Міжнародна наукова інтернет-конференція "Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення" (випуск 17). [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://drive.google.com/>
4. ВВП и Внешний долг Украины. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://countrymeters.info/ru/Ukraine/economy>
5. Congo Corporate Tax Rate. [Electronic resource]. – Access mode: <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/>
6. Congo, Democratic Republic of the Corporate – Other taxes. [Electronic resource]. – Access mode: <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/>

REFERENCES

1. Sait zhurnalu «Centr doslidzhennja Afryky»: Ukraina-Afryka: interesje, strategiinemaje. [Site of journal "Research Center of Africa": Ukraine-Africa: the interest is no strategy] Retrieved from <http://african.com.ua> [in Ukrainian].
2. Rynok afrykanskyh krain predstavljaje interes dlja ukrainskyh eksporteriv. [Markets of African countries are attractive for Ukrainian exporters]. (n.d.). www.me.gov.ua .Retrieved from <http://www.me.gov.ua/> [in Ukrainian].
3. Vagner I.M., Pryshljak G.V. Osoblyvosti oblikovoi tapodatkovoi polityky u respublici Kongo [Characteristics of accounting and tax policies of the Democratic Republic of Congo] // Mizhnarodna naukova internet-konferencija "Informacijne suspilstvo: tehnologichni, ekonomichni tatehnicni aspekty stanovlennja"(vypusk 17). Retrieved from <https://drive.google.com.> [in Ukrainian].
4. VVP y Vneshnyj dolg Ukrainyy.[GDP External debt Ukraine]. (n.d.). countrymeters.info/ru .Retrieved from <http://countrymeters.info/ru/Ukraine/economy.> [in Russian].
5. Congo Corporate Tax Rate. Retrieved from <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/>
6. Congo, Democratic Republic of the Corporate – Other taxes. Retrieved from [http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/.](http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/)

Одержано 15.03.2017 р.